

Sygn. akt VII U 666/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 października 2018 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Marcin Graczyk

Protokolant: Marta Jachacy

po rozpoznaniu w dniu 29 października 2018 r. w Warszawie

sprawy P. P.

przeciwko Zakład Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W.

o przeniesienie odpowiedzialności za długi spółki na członka zarządu

na skutek odwołania P. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 9 grudnia 2016 r. znak: (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustala iż P. P. nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania płatnika ODEON A. Sp.

z o.o. z siedzibą w W. z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych wraz z odsetkami za zwłokę oraz kosztami egzekucyjnymi w łącznej kwocie 134.511,26 zł (sto trzydzieści cztery tysiące pięćset jednaście złotych 26/100),

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. na rzecz P. P. kwotę 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

UZASADNIENIE

W dniu 20 stycznia 2017 roku (data prezentaty w ZUS) **P. P.** złożył za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. odwołanie

od decyzji ww. organu rentowego z dnia 9 grudnia 2016 roku nr.: (...). Skarżonej decyzji odwołujący zarzucił błędne ustalenie, że wniosek o ogłoszenie upadłości spółki (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. nie został złożony we właściwym terminie oraz błędne ustalenie stanu faktycznego przez organ rentowy i naruszenie przepisów postępowania: art. 7 k.p.a. poprzez niepodjęcie wszelkich czynności niezbędnych do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz pominięcie słusznego interesu obywatela, w szczególności poprzez nieprzesłuchanie świadków; art. 75 § 1 k.p.a. oraz art. 78 § 1 i § 2 k.p.a. poprzez niedopuszczenie dowodu z przesłuchania świadków na okoliczności istotne dla wyjaśnienia sprawy; art. 77 § 1 k.p.a. poprzez zaniechanie wyczerpującego zebrania i rozpatrzenia całego materiału dowodowego; art. 80 k.p.a. poprzez dowolną ocenę materiału dowodowego. W ocenie skarżącego organ rentowy niewłaściwie zastosował także przepisy prawa materialnego tj.: art. 108 § 1 w zw. z art. 107 § 1, § 2 pkt 2 i 4, art. 116 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Ordynacja podatkowa w związku z art. 31 i art. 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, bowiem przepisy te nie mogły być zastosowane przez organ rentowy ze względu na ziszczenie

się przesłanki z art. 116 § 1 pkt 1 Ordynacji podatkowej, gdyż wniosek o upadłość spółki został złożony w terminie. Skarżący wskazał, że informację o tym że wartość zobowiązań spółki przekroczy wartość jej majątku uzyskał w dniu 23 sierpnia 2011 roku tj. w drugiej połowie sierpnia 2011 roku. Wtedy też skumulowały się okoliczności uzasadniające zmianę oceny stanu finansowego spółki na negatywną, dlatego w dniu 30 sierpnia 2011 roku odwołujący złożył wniosek o ogłoszenie upadłości spółki (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.. P. P. wskazał, że wniosek o ogłoszenie upadłości został złożony w ciągu dwóch tygodni od chwili ustalenia, że wartość zobowiązań spółki przekroczyła wartość jej majątku. Z uwagi na powyższe odwołujący wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez orzeczenie o braku podstaw do przeniesienia na niego odpowiedzialności za zobowiązania spółki.(odwołanie, k. 2 – 18 a.s.)

W odpowiedzi na odwołanie **Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.** wniósł o jego oddalenie.

W uzasadnieniu odpowiedzi na odwołanie pełnomocnik organu rentowego wyjaśnił swoje stanowisko w sprawie oraz przedstawił szczegóły postępowania oraz poczynione w jego trakcie ustalenia poprzedzające wydanie skarżonej decyzji. W ocenie pełnomocnika organu rentowego zaistniały przesłanki uzasadniające przeniesienie na odwołującego odpowiedzialności za zobowiązania płatnika składek (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W., ponieważ P. P. pełnił funkcję członka zarządu w okresie, kiedy powstało zadłużenie, nie złożył we właściwym czasie wniosku o upadłość oraz nie wskazał mienia, z którego możliwe byłoby zaspokojenie zobowiązań w znacznej części. Organ rentowy ustalił, że spółka (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. nie opłacała składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres wskazany w decyzji, w związku z tym na jej koncie pozostaje zaległość. Odwołujący natomiast pełnił funkcję członka zarządu spółki w okresie, w którym powstały zobowiązania składkowe i których termin płatności upływał w czasie pełnienia przez niego obowiązków członka zarządu. Z tych też względów w ocenie pełnomocnika organu rentowego zaskarżona decyzja jest zasadna, a odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie. (odpowiedź na odwołanie, k. 19 – 20 verte a.s.)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

(...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. prowadziła swoją główną działalność tj. księgarnię pod adresem ul. (...) w W.. Księgarnia (...) na ul. (...) została założona już w 1988 roku przez C. A.. Spółka w latach 2003 – 2004 przynosiła duże straty rzędu 187 tys. zł w 2003 roku i 572 tys. zł w 2004 roku. W latach 2004 – 2005 kapitał własny spółki był ujemny. W 2005 roku C. A. sprzedał ODEON firmie Manufaktury (...) Sp. z o.o. (opinia biegłego z zakresu rachunkowości, k. 261 – 278 a.s., odpis pełny KRS nr (...) – akta organu rentowego)

Kłopoty finansowe na rynku książki są standardowym problemem w tej branży, bardzo często księgarnie zalegają z płatnościami wydawcom i hurtowniom i jest to powszechne zjawisko. Terminy płatności dla księgarni były bardzo długie np. 120 dni. Księgarnie miały prawo zwrotu do wydawnictw tych książek, które się nie sprzedały co również znacznie wydłużało termin rozliczenia się z wydawcami i hurtowniami. Spółka (...) była dla hurtowni (...) ważnym kontrahentem z uwagi na jej zapotrzebowanie na szerzy asortyment w porównaniu do innych sklepów, które np. oferowały tylko bestsellery. Innym hurtowniom i wydawnictwom również zależało na utrzymaniu jako klienta spółki (...), dlatego miała wydłużone terminu płatności, a przeterminowane płatności rozkładano na raty, często zmieniano asortyment, żeby mogli funkcjonować jak najlepiej. Spółka (...) zalegała z płatnościami przez kilka lat. W zasadzie to wydawcy finansują rynek księgarski. Wydawnictwa tolerowały to, że płatności nie były realizowane w terminie, bo wiedzieli, że ostatecznie otrzymają albo płatność albo zwrot towaru. Każdego roku w miesiącach sierpień i grudzień księgarnie zarabiały na pozostałe miesiące w roku z uwagi na rozpoczęcie roku szkolnego i okres przedświąteczny. Reszta roku była dla księgarni okresem tzw. przetrwania. (zeznania świadka T. W. protokół z rozprawy z dnia 6 września 2017 r. – k. 146 148 a.s., zeznania świadka M. N. protokół z rozprawy z dnia 6 września 2017 r. k. 148 – 149 a.s., zeznania świadka W. O. protokół z rozprawy z dnia 6 września 2017 r. k.149 – 150 a.s., zeznania świadka M. G. protokół z rozprawy z dnia 6 września 2017 r. k.151 a.s., zeznania odwołującego P. P. protokół z rozprawy z dnia 9 kwietnia 2018 r. k. 247 – 248 a.s.)

W 2005 roku (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. została dokapitalizowana kwotą 250 tys. zł, a w 2006 roku inwestor dołożył jeszcze ponad 600 tys. zł na kapitał spółki. Dokapitalizowanie pozwoliło na rozwój ODEON poprzez otwarcie drugiej

księgarni w W. oraz R. i znaczące zwiększenie sprzedaży. W latach 2006 – 2008 roku rentowność spółki znajdowała się poniżej 1%, dlatego w 2008 roku musiała pozyskać pożyczkę w wysokości 300 tys. zł od swojego właściciela na zapewnienie bieżącej płynności finansowej. W 2009 roku spółka wykazała niewielką stratę prawie 3 tys. zł. W tym samym roku spółka zamknęła nierentowną księgarnię w R.. (opinia biegłego z zakresu rachunkowości, k. 261 – 278 a.s.)

W 2010 roku P. P. został powołany na stanowisko prezesa zarządu i objął to stanowisko w dniu 28 lutego 2010 roku (wpisu w KRS dokonano w dniu 23 kwietnia 2010 roku), otrzymał za zadanie restrukturyzację spółki oraz znalezienie nowego inwestora strategicznego. P. P. miał doświadczenie w branży księgarskiej w której działała (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.. Wcześniej Odwołujący jako członek zarządu odpowiadał za sprzedaż w sieci salonów (...) oraz działając jako prezes zarządu pozyskał inwestora strategicznego do hurtowni (...). (opinia biegłego z zakresu rachunkowości, k. 261 – 278 a.s., zeznania świadka M. N. protokół z rozprawy z dnia 6 września 2017 r. k. 148 – 149 a.s., zeznania świadka M. J. protokół z rozprawy z dnia 8 listopada 2017 r. k. 180 – 181 a.s., zeznania świadka M. O. k.233 – 234 a.s., zeznania odwołującego P. P. protokół z rozprawy z dnia 9 kwietnia 2018 r. k. 247 – 248 a.s., pełny odpis KRS k. 115 – 117 a.s.)

Według raportu rocznego w 2010 spółka osiągnęła dodatni wynik na sprzedaży książek w wysokości 34 tysiące złotych. Wynik netto był ujemny i wynosił -145 tys. zł, co wynikało z kosztów finansowych pożyczek oraz z innych kosztów operacyjnych związanych z likwidacją księgarni w R. i inwentaryzacją towaru. P. P. poszukiwał inwestora. W tym samym roku spółka (...) otrzymała pożyczkę od firmy (...) Sp. z o.o. wysokości 370 tys. zł. Nowy inwestor zobowiązał się również do podwyższenia kapitału spółki (...) o 500 tysięcy złotych po spełnieniu określonych warunków finansowych. W sprawozdaniu zarządu spółki za 2010 rok w sekcji „Przeszłość spółki. Możliwości, Ryzyka, Zagrożenia” odwołujący informował, że ODEON traci płynność finansową ze względu na zamrożenie należności w wysokości 709 tys. zł od spółki (...), oraz że spółka powinna być dokapitalizowana kwotą 500 tys. zł, gdyż w przeciwnym wypadku straci będzie zmuszona ogłosić upadłość. (opinia biegłego z zakresu rachunkowości, k. 261 – 278 a.s., zeznania świadka M. J. protokół z rozprawy z dnia 8 listopada 2017 r. k. 180 – 181 a.s., zeznania świadka M. O. k.233 – 234 a.s.)

Odwołujący podejmował działania naprawcze w celu zapewnienia płynności finansowej spółki oraz możliwości systematycznego regulowania jej zobowiązań. Działania te miały charakter ograniczający koszty bieżącej działalności spółki. W tym celu odwołujący między innymi: negocjował z dostawcami zwrot książek, odnowił księgarnię w celu zwiększenia atrakcyjności oferty, zmniejszył zobowiązania, poszukiwał inwestora i negocjował z nim możliwość objęcia udziałów w spółce (...), negocjował z (...) W. obniżenie czynszu i zainicjował nawet akcję społeczną w tej sprawie. (opinia biegłego z zakresu rachunkowości, k. 261 – 278 a.s., zeznania świadka M. N. protokół z rozprawy z dnia 6 września 2017 r. k. 148 – 149 a.s., zeznania świadka M. O. k.233 – 234 a.s., zeznania odwołującego P. P. protokół z rozprawy z dnia 9 kwietnia 2018 r. k. 247 – 248 a.s.)

Rok 2011 był kolejnym ciężkim rokiem dla branży księgarskiej - w tym roku wprowadzono podatek VAT na książki 5% zamiast zero. W 2011 roku P. P. próbował ratować spółkę (...) przed bankructwem. Negatywny wpływ na sytuację księgarni miał spadek sprzedaży. Spółka ponosiła wyższe koszty wynajmu lokalu na ul. (...), bowiem czynsz wzrósł o 50% (z 22zł do 33 zł za metr kwadratowy). Potencjalny inwestor

tj. G. (...) wycofał się z propozycji dokapitalizowania spółki (...), co bezpośrednio wpłynęło na utratę płynności finansowej. Działania P. P. podjęte w 2011 roku obniżające koszty oraz redukujące zobowiązania zmniejszyły stan zapasów o prawie 900 tys. zł oraz zobowiązania wobec dostawców o 1,4 mln złotych. Jednak działania te okazały się niewystarczające. Brak dokapitalizowania spółki (...) spowodował, że utraciła ona ostatecznie w sierpniu 2011 r. płynność finansową i zdolność do dalszego funkcjonowania. Głównym powodem utraty płynności było zamrożenie należności od największego dłużnika spółki (...) tj. (...) Sp. z o.o. W zestawieniu z informacją od potencjalnego inwestora o braku dokapitalizowania była wystarczającą przyczyną do złożenia wniosku o upadłość w sierpniu 2011 roku. (opinia biegłego z zakresu rachunkowości, k. 261 – 278 a.s., zeznania świadka M. J. protokół z rozprawy z dnia 8 listopada 2017 r. k. 180 – 181 a.s., zeznania świadka M. O. k.233 – 234 a.s.)

P. P. działając jako zarząd spółki ODEON w dniu 30 sierpnia 2011 roku złożył wniosek do właściwego sądu o ogłoszenie upadłości spółki. Zgodnie z zawartymi w aktach bilansem oraz zestawieniem obrotów z wierzycielami za okres od 01

stycznia 2011 roku do 31 lipca 2011 roku nastąpiło pogorszenie się kondycji (...) spółki (...). Bilans sporządzony na dzień 31 lipca 2011 roku dostarczony do Prezesa Zarządu - P. P. w dniu 23 sierpnia 2013 dobitnie pokazał, że wystąpiły przesłanki do ogłoszenia upadłości (pojawił się ujemny kapitał własny i zobowiązania znacznie przekraczające kapitał obrotowy). (opinia biegłego z zakresu rachunkowości, k. 261 – 278 a.s., wniosek odwołującego o ogłoszenie upadłości obejmującej likwidację majątku upadłego, k. 3 – 4 akt o sygn. X GU 283/11)

W dniu 7 października 2011 roku Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie Sąd Gospodarczy X Wydział Gospodarczy dla spraw upadłościowych i naprawczych wydał postanowienie w przedmiocie ogłoszenia upadłości (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. obejmującą likwidację majątku dłużnika. (postanowienie SR dla m. st. Warszawy w Warszawie Sąd Gospodarczy X Wydział Gospodarczy dla spraw upadłościowych i naprawczych z dnia 7 października 2011 roku, k. 46 akt o sygn. X GU 283/11)

W dniu 18 listopada 2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. zgłosił swoją wierzytelność do prowadzonego postępowania upadłościowego w łącznej kwocie 186 328,30 zł. W wyniku prowadzonego postępowania upadłościowego organ rentowy otrzymał środki z postępowania upadłościowego w wysokości 9 282,79 zł. (decyzja ZUS nr (...) z dnia 9 grudnia 2016 r. – akta organu rentowego)

Postanowieniem z dnia 24 kwietnia 2013 roku zakończono postępowanie upadłościowe spółki (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. w upadłości likwidacyjnej. (postanowienie SR dla m. st. Warszawy w Warszawie Sąd Gospodarczy X Wydział Gospodarczy dla spraw upadłościowych i naprawczych z dnia 24 kwietnia 2013 roku, k. 450 sygn akt X GUp 74/11)

Spółka (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. w upadłości likwidacyjnej została wykreślona z Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 5 czerwca 2013 roku. (pełny odpis KRS k. 115 – 117 a.s.)

Pismem z dnia 13 września 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. zawiadomił P. P. jako członka zarządu spółki (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. o wszczęciu postępowania wyjaśniającego w sprawie przeniesienia na niego odpowiedzialności za długi spółki z tytułu nieopłaconych składek. Po zakończeniu postępowania Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wydał w dniu 9 grudnia 2016 roku skarżoną decyzję nr: (...) na mocy której stwierdził, że P. P. jako członek zarządu (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. odpowiada całym za zobowiązania spółki z tytułu składek ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych wraz z odsetkami za zwłokę oraz kosztami egzekucyjnymi w łącznej kwocie 134 511,26 zł na którą składają się:

1. Na ubezpieczenia społeczne:

- 62 472,55 zł z tytułu nieopłaconych składek za okres od 12/2010 roku do 9/2011 roku;
- 36 638,00 zł z tytułu odsetek za zwłokę naliczonych na dzień 9 grudnia 2016 roku;
- 136,10 zł kosztów egzekucyjnych.

2. Na ubezpieczenie zdrowotne:

- 16 659,58 zł z tytułu nieopłaconych składek za okres od 12/2010 roku do 9/2011 roku;
- 9 735,00 z tytułu odsetek za zwłokę naliczonych na dzień 9 grudnia 2016 roku;
- 38,20 zł kosztów egzekucyjnych.

3. Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych:

- 5 397,93 zł z tytułu nieopłaconych składek za okres od 12/2010 roku do 9/2011 roku;
- 3 152,00 zł z tytułu odsetek za zwłokę naliczonych na dzień 9 grudnia 2016 roku;

- 12,00 zł kosztów egzekucyjnych.

(zawiadomienie o wszczęciu postępowania i o zakończeniu postępowania, skarżona decyzja ZUS z 9.12.2016 r. – akta rentowe).

P. P. odwołał się od ww. decyzji inicjując niniejsze postępowanie. (odwołanie k. 2 – 18 a.s.)

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie wskazanych wyżej dowodów z dokumentów załączonych do akt sprawy, w oparciu o dowód z opinii biegłego ds. rachunkowości E. Ś., akt sprawy o sygnaturze X GUp 74/11 oraz X GU 283/11 prowadzonych przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie Sąd Gospodarczy X Wydział Gospodarczy ds. upadłościowych i naprawczych oraz dowodu z zeznań świadków: T. W., M. N., W. O., M. G., M. J., M. O., a także odwołującego P. P..

Załączone do akt sprawy dokumenty stanowiły podstawę ustaleń stanu faktycznego sprawy dokonanych przez Sąd w zakresie sytuacji finansowej spółki na przełomie lat 2010 – 2011.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania świadków w zakresie w jakim świadkowie opisywali kondycję finansową spółki w okresie 2010 – 2011 oraz wcześniejszym. Świadkowie znali doskonale specyfikę branży księgarskiej oraz występujące w niej problemy z terminowymi płatnościami księgarń, a także zwyczajem znacznego przedłużania terminów płatności oraz umożliwiania księgarniom zwrotu niesprzedanego towaru. Ponadto świadkowie doskonale orientowali się w podejmowanych przez P. P. działaniach mających na celu poprawę sytuacji finansowej spółki (...), zgodnie zeznawali w tym zakresie, że robił co mógł aby ją polepszyć i działania te były widoczne. Każdy ze świadków zgadzał się ze słusznością podjętej przez odwołującego decyzji o złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości spółki właśnie w sierpniu 2011 roku, ponieważ w 2010 roku sytuacja finansowa spółki była nieco lepsza. Zdaniem Sądu zeznania świadków były logiczne i zgodne z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym. Postawa świadków ani treść ich zeznań nie budziły zastrzeżeń Sądu.

Zeznania odwołującego się P. P. Sąd również uznał za wiarygodne w świetle całego zgromadzonego materiału dowodowego, a także z uwagi na ich spójność z zeznaniami świadków, których zeznania Sąd ocenił jako wiarygodne w całości.

Sąd podzielił również wnioski sformułowane przez biegłego z zakresu rachunkowości

E. Ś. w sporządzonej przez niego w dniu 2 sierpnia 2018 r. opinii. Biegły dysponował obszernym materiałem dowodowym obrazującym sytuację finansową spółki (...) Sp. z o.o., co przełożyło się na jej kompleksowość – biegły szczegółowo i rzetelnie, w postaci tabel przedstawił swoje wyliczenia i wskazał dokumenty z których wynikały wartości niezbędne do ich przeprowadzenia, a ponadto dokładnie odniósł się do tezy dowodowej Sądu i udzielił jednoznacznych wyjaśnień w kontekście wskazanych przez

Sąd okoliczności. Zaznaczenia wymaga, że organ rentowy w piśmie procesowym z dnia 27 sierpnia 2018 r. (k. 287 a.s.) wnosił zastrzeżenia do opinii, wskazując, że już 2010 roku istniały przesłanki do ogłoszenia upadłości z uwagi na wysoki poziom zapasów towarów handlowych, które wskazywały na problemy w zachowaniu płynności finansowej, jednakże w ocenie Sądu podniesione zastrzeżenia nie mogły skutkować pozbawieniem przedmiotowej opinii przymiotu wiarygodności. Z treści powyższego pisma wynika również, że pełnomocnik organu rentowego kwestionował ogólnie stanowisko strony odwołującej co do tego, że wniosek o ogłoszenie upadłości został złożony we właściwym czasie według art. 116 § 1 o.p., organ rentowy nie kwestionował natomiast przeprowadzonych przez biegłego analiz rachunkowych dotyczących kondycji finansowej spółki. W konsekwencji organ rentowy w dalszym ciągu prezentował swoje stanowisko w sprawie, nie formułując żadnych merytorycznych zarzutów pod kątem sporządzonej przez biegłego opinii. Z tych też względów Sąd podzielił wnioski zawarte w opinii biegłego z zakresu rachunkowości w całości i mając na względzie charakter sporu w niniejszej sprawie przyjął je jako podstawę rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie P. P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 9 grudnia 2016 roku nr.: (...) było zasadne i skutkowało zmianą zaskarżonej decyzji.

Spór w niniejszej sprawie dotyczył odpowiedzialności osób trzecich – członka zarządu – za zobowiązania (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od grudnia 2010 roku do września 2011 roku w łącznej wysokości 134 511,26 zł. Na mocy skarżonej decyzji organ rentowy stwierdził, że P. P. jako członek zarządu ww. spółki, ponosi odpowiedzialność za niezrealizowane wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zobowiązania tej spółki z powyższego tytułu.

W opozycji do powyższego stanowiska stanął odwołujący, podnosząc szereg zarzutów naruszenia przez organ rentowy między innymi art. 116 Ordynacji podatkowej w zw. z art. 31 i 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Przy rozpatrywaniu zasad przenoszenia na osoby trzecie odpowiedzialności z tytułu zaległych składek w pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 963 ze zm.), zgodnie z którego treścią do należności z tytułu składek na Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Ubezpieczenia Zdrowotnego, Fundusz pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja Podatkowa (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 613 ze zm. – dalej jako o.p.), między innymi przepisy art. 107 § 1, art. 108 § 1 i 6 oraz art. 116 tejże ustawy. Z kolei stosownie do art. 32 ustawy systemowej do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Fundusz Emerytur Pomostowych oraz na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika, odpowiedzialności osób trzecich i spadkobierców oraz stosowania ulg i umorzeń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne.

I tak, zgodnie z treścią art. 107 § 1 o.p., w przypadkach i w zakresie przewidzianym w rozdziale o odpowiedzialności podatkowej osób trzecich, za zaległości podatkowe podatnika odpowiadają całym swoim majątkiem solidarnie z podatnikiem również osoby trzecie. Przy czym, jeżeli dalsze przepisy nie stanowią inaczej, osoby trzecie odpowiadają również za odsetki za zwłokę od zaległości podatkowych oraz koszty postępowania egzekucyjnego. Natomiast zgodnie z art. 116 § 1 pkt 1 i 2 o.p. za zaległości podatkowe spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji, spółki akcyjnej lub spółki akcyjnej w organizacji odpowiadają solidarnie całym swoim majątkiem członkowie jej zarządu, jeżeli egzekucja z majątku spółki okazała się w całości lub w części bezskuteczna, a członek zarządu:

1) nie wykazał, że:

a) we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub w tym czasie zostało otwarte postępowanie restrukturyzacyjne w rozumieniu ustawy z dnia 15 maja 2015 r. - Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. poz. 978) albo zatwierdzono układ w postępowaniu o zatwierdzenie układu, o którym mowa w ustawie z dnia 15 maja 2015 r. - Prawo restrukturyzacyjne, albo

b) niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości nastąpiło bez jego winy;

2) nie wskazuje mienia spółki, z którego egzekucja umożliwi zaspokojenie zaległości podatkowych spółki w znacznej części.

W toku postępowania istota sporu skupiła się przede wszystkim na zakwestionowaniu przez organ rentowy momentu złożenia przez spółkę (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. wniosku o ogłoszenie upadłości. Organ rentowy wskazywał, że analiza sytuacji finansowej spółki na przełomie lat 2010-2011 nie pozwala na stwierdzenie, że złożenie przedmiotowego wniosku w dniu 30 sierpnia 2011 r. można uznać za złożenie wniosku o

ogłoszenie upadłości we właściwym czasie w myśl art. 116 § pkt 1 lit a o.p., gdyż przesłanki wystarczające do złożenia takiego wniosku wystąpiły już wcześniej,

tj. w 2010 roku, bowiem sprawozdanie finansowe spółki za rok 2010 wykazało stratę netto w kwocie 145 377,76 zł, wykazany w bilansie kapitał własny uległ zmniejszeniu do kwoty 23 715,10 zł. Organ rentowy wskazał również, że określenie właściwego czasu

na złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości jest przesłanką obiektywną, ustalaną w oparciu o okoliczności faktyczne każdej sprawy i nie ma znaczenie subiektywne przekonanie członka zarządu spółki, lecz interes wierzycieli; innymi słowy, wniosek

o ogłoszenie upadłości to wniosek złożony w takim czasie, że zaspokojenie przez spółkę w całości należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (jako uprzywilejowanego wierzyciela wyłączonego z układu z mocy prawa) pozostaje realne). Subiektywne przekonanie członka zarządu spółki kapitałowej, że mimo nie płacenia długów uda się jeszcze poprawić kondycję finansową nie ma znaczenia dla oceny przesłanki egzoneracyjnej członka zarządu od odpowiedzialności, jeżeli nie jest poparte obiektywnymi faktami uzasadniającymi ocenę, że spółka rzeczywiście miała szansę, w możliwym do przewidzenia krótkim czasie uzyskać środki na spłatę długów, co uzasadniałoby wstrzymanie się z wnioskiem o upadłość.

Z tym twierdzeniem nie zgodził się odwołujący, który wskazywał, że w okresie przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości uregulował zobowiązania wobec kontrahentów, a także pozyskał pożyczkę od firmy (...) Sp. z o.o. wysokości 370 tys. zł, której spłata raty przypadała na dzień 30 września 2011 roku, dopiero w drugiej połowie sierpnia 2011 roku zaistniały przesłanki aby uznać, że opóźnienia w regulowaniu zobowiązań spółki wobec jej kontrahentów mają charakter zaprzestania wykonywania wymagalnych zobowiązań pieniężnych. Nie udało się pozyskać podniesienia kapitału, a sporządzony bilans wykazał ujemne kapitały, wtedy wówczas niezwłocznie P. P. złożył wniosek o ogłoszenie upadłości spółki (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W., a zatem podjął decyzję o zgłoszeniu wniosku o ogłoszenie we właściwym czasie w rozumieniu art. 116 § pkt 1 lit a o.p. Zgodnie ze stanowiskiem strony odwołującej „właściwym czasem” w myśl powyższego przepisu Ordynacji podatkowej nie jest ani krótkotrwałe wstrzymanie płacenia długów na skutek przejściowych trudności, ani też całkowite zaprzestanie płacenia długów w następstwie wyzbycia się przez podmiot gospodarczy całego lub prawie całego majątku, lecz chwila, kiedy wiadomo już, że dłużnik nie będzie już w stanie zaspokoić wszystkich swoich zobowiązań. Taka sytuacja zdaniem odwołującego miała miejsce w przypadku niniejszej sprawy; wniosek o ogłoszenie upadłości został złożony w następstwie nieprzewidzianych okoliczności, które przyczyniły się do tego, że spółce nie udało się pozyskać podniesienia kapitału, a sporządzony bilans wykazał ujemne kapitały. W tych okolicznościach należało stwierdzić, że istota sporu w niniejszej sprawie sprowadzała się do ustalenia, czy wniosek o ogłoszenie upadłości z likwidacją majątku (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. został złożony we właściwym czasie w myśl art. 116 § 1 pkt 1 lit. a o.p.

Mając na względzie istotę sporu w niniejszej sprawie oraz rozbieżności w prezentowanych przez stronę stanowiskach Sąd Okręgowy uznał za konieczne usystematyzowanie poglądów judykatury dotyczących zawartego w treści art. 116 § 1 pkt 1 lit. a Ordynacji podatkowej określenia „właściwy czas”. Wykładnia pojęcia „właściwego czasu” na zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości lub wszczęcia postępowania układowego została ukształtowana na gruncie nieobowiązujących już przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 - Kodeks handlowy (Dz. U. Nr 57, poz. 502 z późn. zm.). Zgodnie z obecnie przyjmowaną interpretacją nie ma uzasadnienia dla mechanicznego przenoszenia do wykładni tego pojęcia, użytego w Kodeksie handlowym (obecnie Kodeksie spółek handlowych) unormowania art. 5 Prawa upadłościowego, określającego, że wniosek o ogłoszenie upadłości powinien zostać zgłoszony w ciągu 2 tygodni od dnia ujawnienia, że majątek spółki nie wystarcza na zaspokojenie długów (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 6 czerwca 1997 r. III CKN 65/97, z 11 października 2000 r. III CKN 252/00, niepubl.). W aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że użycie przez ustawodawcę określenia „właściwy czas” i brak odesłania do przepisów regulujących postępowanie upadłościowe nie są przypadkowe i z tego względu oceny czy złożenie wniosku o upadłość nastąpiło we właściwym czasie należy dokonywać w okolicznościach indywidualnego przypadku, biorąc pod uwagę, iż powinno to nastąpić w takim momencie, aby chronić zagrożone interesy wierzycieli, tak żeby po ogłoszeniu upadłości mieli oni możliwość uzyskania równomiernego, choćby tylko

częściowego, zaspokojenia z majątku spółki (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 20 września 2013 r. II UK 34/13, z 09 lipca 2009 r. II UK 374/08, z 1 września 2009 r. I UK 95/09, z 16 września 2009 r. I UK 277/08). Czasem właściwym do zgłoszenia upadłości jest więc czas, w którym wszczęte postępowanie upadłościowe może doprowadzić do równomiernego zaspokojenia wszystkich wierzycieli, nie zaś czas, kiedy spółka nie posiada majątku nawet na pokrycie kosztów postępowania egzekucyjnego. Nie jest „właściwy” czas zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości lub wszczęcia postępowania układowego, w którym stan majątkowy spółki kwalifikuje ją już jako bankruta, bowiem niweczyłoby to cały sens postępowania upadłościowego, pozbawiając wszystkich wierzycieli jakiegokolwiek ochrony prawnej ich interesów (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 27 maja 2010 r. II UK 398/09, z 14 czerwca 2006 r. I UK 324/05). "Właściwy czas", o którym mowa w art. 116 § 1 o.p. oceniać należy z punktu widzenia interesów Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Subiektywne przekonanie członka zarządu, że mimo niepłacenia długów spółce uda się jeszcze poprawić kondycję, a więc przekonanie, że niespłacanie długów jest spowodowane przejściowymi trudnościami, nie ma znaczenia dla oceny przesłanki egzoneracyjnej członka zarządu od odpowiedzialności, jeżeli nie jest poparte obiektywnymi faktami uzasadniającymi ocenę, iż spółka rzeczywiście miała szanse, w możliwym do przewidzenia, krótkim czasie, uzyskać środki na spłatę długów, co uzasadniałoby wstrzymanie się z wnioskiem o upadłość. Innymi słowy, brak winy w niezgłoszeniu wniosku o upadłość nie może polegać na samej nadziei na wpływy i zyski (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 8 lipca 2015 r., II UK 6/15, z 15 grudnia 2015 r. III UK 39/15). Na tle powyższego orzecznictwa kształtuje się więc pogląd, zgodnie z którym czasem właściwym na złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości jest czas, gdy dłużnik co prawda spłaca jeszcze niektóre długi, ale wiadomo już, że względu na brak środków nie będzie mógł zaspokoić wszystkich swoich wierzycieli. Jednocześnie za czas właściwy na złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości nie będzie dopiero czas, gdy dłużnik zaprzestał całkowicie spłacać ciężące na nim zobowiązania finansowe i nie posiada majątku na ich zaspokojenie. Oznacza to, że zaprzestanie płacenia długów, jako kryterium ogłoszenia upadłości, musi mieć trwały charakter, a więc, że dłużnik nie tylko nie płaci długów na bieżąco, ale i nie będzie tego czynił w przyszłości z powodu braku niezbędnych środków (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 27 marca 2013 r. III AUa 1082/13).

W oparciu o powyższe poglądy orzecznictwa Sąd przeprowadził postępowanie dowodowe w celu ustalenia sytuacji finansowej spółki (...) w kontekście ustalenia, czy odwołujący złożył wniosek o ogłoszenie upadłości we właściwym czasie. Mając na względzie ściśle rachunkowy i ekonomiczny charakter niniejszej sprawy Sąd uznał za niezbędne dla rozstrzygnięcia zasadniczej kwestii spornej skorzystanie z wiadomości specjalnych z zakresu rachunkowości. Ustalenie, czy wniosek o ogłoszenie upadłości został złożony we właściwym czasie w rozumieniu art. 116 § 1 pkt 1 lit a o.p. wymagało bowiem specjalistycznej analizy dokumentacji finansowej spółki oraz zastosowania metod badawczych właściwych dla ekonomii. Jednocześnie należy podkreślić, że opinia sama w sobie nie stanowi źródła materiału faktycznego sprawy, gdyż materiałem tym są dokumenty, które badał biegły naświetlając i wyjaśniając Sądowi istotne okoliczności z punktu widzenia posiadanych wiadomości specjalnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2006 r. V CSK 360/06).

Taka też sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie – powołany w toku postępowania biegły z zakresu rachunkowości E. Ś. dokonał rzeczowej analizy sytuacji ekonomicznej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. na przełomie lat 2004 – 2011, a w szczególności lat 2010 - 2011 w oparciu o obszerną dokumentację finansową spółki załączoną do akt sprawy i przedstawił w tym zakresie szczegółowe wyjaśnienia, co skutkowało uznaniem przez Sąd wniosków opinii

za zasadne. Co prawda pełnomocnik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kwestionował opinię biegłego, jednakże podniesione przez organ rentowy zastrzeżenia nie mogły w ocenie Sądu prowadzić do wzruszenia zasadności wniosków sformułowanych przez biegłego. Zważyć bowiem należy, że pełnomocnik organu rentowego w piśmie procesowym złożonym w odpowiedzi na opinię nie formułował pod jej adresem żadnych rzeczowych zarzutów mogących zakwestionować jej podstawy teoretyczne, przedstawione dane, czy też logikę i przyjęty przez biegłego sposób motywowania. Organ rentowy w zasadzie ograniczył się do stwierdzenia, że z rzeczoną opinią biegłego się nie zgadza, posiłkując się przy tym poglądami orzecznictwa dotyczącymi „właściwego czasu” na złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości, czego jednak w ocenie Sądu nie można traktować jako zastrzeżenia do opinii, lecz kontynuację

prezentacji własnego stanowiska w sprawie. Stąd też zdaniem Sądu zgłoszone przez organ rentowy zastrzeżenia nie mogły podważyć zaprezentowanych wiadomości specjalnych i ustaleń dokonanych przez Sąd z pomocą tej opinii.

Po dokonaniu analizy zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego

Sąd Okręgowy przychylił się do stanowiska prezentowanego przez stronę odwołującą. W toku procesu ustalono, że termin przypadający na koniec sierpnia 2011 roku mając na względzie aktualną w tym czasie kondycję finansową (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. stanowił czas właściwy na złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki. Jak wynika z przeprowadzonych w trakcie postępowania dowodów rok 2011 był kolejnym ciężkim rokiem dla branży księgarskiej - w tym roku wprowadzono podatek VAT na książki 5% zamiast zero. Oprócz negatywnego wpływu na sytuację księgarni związanego ze spadkiem sprzedaży spółka ponosiła wyższe koszty wynajmu lokalu na Hożej czynsz wzrósł o 50% (z 22zł do 33 zł za metr kwadratowy). Potencjalny inwestor tj. G. (...) wycofał się z pomysłu dokapitalizowania spółki (...), co bezpośrednio wpłynęło na utratę płynności finansowej. Działania P. P. podjęte w 2011 roku obniżające koszty oraz redukujące zobowiązania zmniejszyły stan zapasów o prawie 900 tys. zł oraz zobowiązania wobec dostawców o 1,4 mln złotych. Jednak działania te okazały się niewystarczające. Brak dokapitalizowania spółki (...) spowodował, że utraciła ona ostatecznie w sierpniu płynność finansową i zdolność do dalszego funkcjonowania. Głównym powodem utraty płynności było zamrożenie należności od największego dłużnika spółki (...) tj. (...) Sp. z o.o. W zestawieniu z informacją od potencjalnego inwestora o braku dokapitalizowania była wystarczającą przyczyną do złożenia wniosku o upadłość w sierpniu 2011 roku.

Natomiast według stanu na 31 grudnia 2010 roku aktywa spółki miały wartość ponad 3 mln zł i nic nie wskazywało na to, że firma nie wykonuje swoich zobowiązań. Aktywa obrotowe przekraczały zobowiązania wobec niepowiązanych kontrahentów, które wówczas wynosiły 2,87 mln złotych, a zatem na koniec roku 2010 nie było przesłanek do ogłoszenia upadłości. P. P. działając jako Zarząd spółki ODEON w dniu 30 sierpnia 2011 złożył wniosek do właściwego sądu o ogłoszenie upadłości firmy. Zgodnie z zawartymi w aktach bilansem oraz zestawieniem obrotów z wierzycielami za okres od 01 stycznia 2011 roku do 31 lipca 2011 roku nastąpiło pogorszenie się kondycji (...) spółki (...). Bilans sporządzony na dzień 31 lipca 2011 roku dostarczony do Prezesa Zarządu w dniu 23 sierpnia 2011 roku dobitnie pokazał, że wystąpiły przesłanki do ogłoszenia niewypłacalności (pojawił się ujemny kapitał własny i zobowiązania znacznie przekraczające kapitał obrotowy). Ponadto P. P. posiadał w sierpniu wiedzę na temat potencjalnego dokapitalizowania spółki (...), które było niezbędne aby rozpocząć sprzedaż podręczników szkolnych (najbardziej dochodowe źródło przychodów księgarni).

Zaprezentowana przez biegłego z zakresu rachunkowości ewolucja kondycji (...) spółki (...) prowadzi do wniosku, że odwołujący P. P. jako prezes jej zarządu i de facto osoba w całości decydująca o jej działalności, prowadził działania zmierzające do poprawy sytuacji ekonomicznej w jakiej spółka się znalazła, a gdy okazało się, że podjęte działania nie przynoszą rezultatów dających podstawy do uznania dalszej opłacalności prowadzenia spółki, prawidłowo wypełnił ciążące na nim zobowiązanie tzn. złożył w prawidłowym terminie wniosek o ogłoszenie upadłości oraz wskazał wierzycieli i majątek spółki, który powinien być bazą do zaspokojenia zobowiązań spółki wobec kontrahentów i Skarbu Państwa.

Sąd nie podzielił natomiast argumentacji organu rentowego. Nie jest zdaniem Sądu zasadne przyjęcie, co uczynił organ rentowy, że skoro spółka osiągnęła ujemny bilans zysków i strat za rok 2010 i już w 2010 roku nie regulowała należności wobec ZUS, to już wówczas zaistniały przesłanki do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości. Co prawda jak wynika z cytowanych wyżej poglądów orzecznictwa Sądu Najwyższego pojęcie "właściwy czas", o którym mowa w art. 116 § 1 o.p., należy oceniać z punktu widzenia interesów Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jednakże nie może to oznaczać, że sam fakt powstania zadłużenia wobec podmiotu publiczno-prawnego jakim jest ZUS, a nawet trwanie stanu niezrealizowanych zobowiązań finansowych przez pewien czas, prowadzić może do automatycznego zakwalifikowania spółki jako niewypłacalnej w kontekście przewidzianego w powyższym przepisie obowiązku zgłoszenia wniosku o upadłość, w szczególności, gdy spółka ta realizuje zobowiązania wobec innych wierzycieli. Jak wskazano powyżej spółka w większości spłacała pozostałe zobowiązania wobec wierzycieli, więc samo powstanie zadłużenia wobec

organu rentowego nie może prowadzić do uznania, że właściwy czas na podjęcie postępowania upadłościowego zaistniał już wówczas.

Wobec przedstawionych wyżej okoliczności należało uznać, że odwołujący P. P. działający jako prezes zarządu spółki (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W., składając wniosek o ogłoszenie upadłości spółki z likwidacją w dniu 30 sierpnia 2011 r. dokonał wszczęcia postępowania upadłościowego we właściwym czasie w rozumieniu art. 116 § 1 pkt 1 lit. a Ordynacji podatkowej.

Tym samym odwołujący uwolnił się od odpowiedzialności za nieopłacone przez spółkę składki na ubezpieczenia.

Mając zatem na uwadze powyższe, Sąd – uznając, że zaskarżona decyzja jest niezasadna, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w pkt 1 wyroku.

O kosztach postępowania Sąd orzekł jak w pkt. 2 wyroku na podstawie art. 108 k.p.c. stosując w tym względzie zasadę finansowej odpowiedzialności za wynik sprawy, zawartą w art. 98 k.p.c. oraz w oparciu o dyspozycję § 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 roku (Dz.U.2015.1804).

ZARZĄDZENIE

(...)